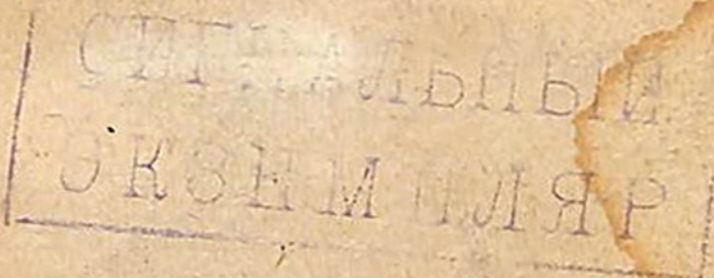

321.398

Ա. ՄԱԿԱՐԵՆԿՈ

- 18

Ծ Ն Ո Ղ Ա Կ Ա Ն
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Թարգմանեց ՍԻՄԱԿ

ԼՈՒՍՅՐԱՏ

ԲԵՎԱՆ

1940

A $\frac{T}{1845}$

Ծ Ն Ո Ղ Ա Կ Ա Ն ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

(ԳՐՈՂ-ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԻ ԳՐԱԿԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԻՑ)

Մեր հայրն ու մեր մայրը հասարակությունից լիազորված են դաստիարակելու մեր հայրենիքի ապագա քաղաքացուն, նրանք պատասխանատու են հասարակության առջև: Դրա վրա էլ հիմնվում է նրանց ծնողական իշխանությունը և նրանց հեղինակությունը երեխաների աչքում:

Սակայն պարզապես անհարմար կլինի ընտանիքում երեխաների առջև ապացուցել ծնողական իշխանությունը, շարունակ հենվելով հասարակության այդպիսի լիազորության վրա: Երեխաների դաստիարակությունն սկսում է այն հասակից, երբ ոչ մի տրամաբանական ապացույց և առհասարակ հասարակական իրավունք առաջադրել չի

կարելի: Այնինչ առանց հեղինակութեան
դատութեամբ հնարավոր չի:

Վերջապես, հեղինակութեան բուն իմաս-
տը հենց այն է, որ նա ոչ մի ապացույց
չի պահանջում, որ նա մեծի անկասկածելի
արժանիքն է համարվում, իբրև նրա ույժն
ու արժեքը, որ տեսանելի է, այսպես տաած,
մանկական հասարակ աչքով:

Երեխայի աչքում հայրն ու մայրը պետք
է ունենան այդ հեղինակութեանը: Հաճախ
լսում ես այսպիսի հարց. ի՞նչ անեմ երե-
խային, եթե նա չի լսում: Ահա, հենց այդ
«չի լսում»-ը նշան է, որ ծնողները նրա
աչքում հեղինակութեան չունեն:

Ո՞րտեղից է առաջ գալիս ծնողական հե-
ղինակութեանը, ինչպես է նա կազմակերպ-
վում:

Այն ծնողները, որոնց երեխաները «չեն
լսում», երբեմն հակամիտ են կարծելու,
թե հեղինակութեանը բնութեանն է տալիս,
թե դա մի հատուկ տաղանդ է: Եթե տա-
ղանդ չունենա, ապա ոչինչ էլ չի կարող

անել, մնում է միայն նախանձել նրան, ով
այդպիսի տաղանդ ունի:

Այդ ծնողները սխալվում են: Հեղինա-
կություն կարող է կազմակերպվել յուրա-
քանչյուր ընտանիքում և դա նույնիսկ շատ
դժվար գործ է:

Ճավոք սրտի, պատահում են ծնողներ,
որոնք այդ հեղինակությունը կազմակեր-
պում են սխալ հիմունքներով: Նրանք ձգտ-
ում են, որ երեխաները լսեն իրենց, դա
նրանց նպատակն է: Բայց իսկապես դա
սխալ է: Հեղինակությունն ու հնազանդու-
թյունը չի կարող նպատակ լինել: Մի նպա-
տակ կարող է լինել միայն՝ ճիշտ դաստիա-
րակություն: Այս միակ նպատակին էլ
միայն պետք է ձգտել: Երեխայի հնազան-
դությունը այդ նպատակին հասնելու ճա-
նապարհներից մեկը կարող է լինել միայն:
Հենց այն ծնողները, որոնք դաստիարակու-
թյան իսկական նպատակների մասին չեն
մտածում, հնազանդեցնում են՝ հնազանդեց-
նելու համար: Եթե երեխաները լսող են,

ծնողները հանդիստ են ապրում: Ահա հենց
 այդ հանգստութիւնն էլ նրանց նպատակն
 է: Ստուգելիս միշտ երևում է, որ ոչ հան-
 գըստութիւնը, ոչ հնազանդութիւնը երկար
 չեն մնում: Կեղծ հիմքերի վրա կառուցած
 հեղինակութիւնը միայն շատ կարճ ժամա-
 նակ է օգնում, շուտով ամեն ինչ խախտ-
 վում է, ոչ հեղինակութիւնն է մնում, ոչ
 հնազանդութիւնը: Պատահում է և այնպես,
 որ ծնողները կարողանում են հնազանդեց-
 նել, բայց դրա փոխարեն դաստիարակու-
 թյան մնացած բոլոր նպատակները ամու-
 շադրության են մատնվում, աճում են, ճիշտ
 է, հնազանդ, բայց թուլակամ մարդիկ:

Այդպիսի կեղծ հեղինակության շատ
 տեսակներ կան: Մենք այստեղ քննենք
 քիչ-շատ մանրամասն այդ տեսակներից մի
 տասնյակը: Հույս ունենք, որ այդպիսի
 քննութիւնից հետո ավելի հեշտ կլինի պար-
 դել, թե ինչպես պետք է լինի իսկական հե-
 ղինակութիւնը: Սկսենք.

Անեման հեղինակութիւն: Սա հեղինա-

Վոր թյան ամենասարսափելի տեսակն է, թեև
աչ ամենափառալարը: Այսպիսի հեղինակու-
թյամբ ամենից ավելի տառապում են հայ-
երը: Եթե հայրը տանը շարունակ մռն-
չում է, միշտ բարկացած է, ամեն մի հա-
սարակ բանի համար ամպի պես որոտում
է, ամեն հարմար ու անհարմար դեպքում
շիւթում է փայտի, կամ կաշեգոտուն, ամեն
մի հարցի կոպտությամբ է պատասխանում,
երեխայի ամեն մի հանցանքի համար պա-
տիժ է տալիս—ապա հենց դա էլ ճնշման
հեղինակությունն է: Հայրական այսպիսի
տեսքով սարսափի տակ է պահում ամբողջ
ընտանիքը, ոչ միայն երեխաներին, այլև
մորը: Դա փառ է բերում ոչ միայն նրա
համար, որ վախեցնում է երեխաներին, այլև
նրա համար, որ մորը դարձնում է մի չըն-
չին արարած, որ ընդունակ է միայն սպա-
սուհի լինել: Հարկ չկա ապացուցելու, թե
ինչքան փառալար է այդպիսի հեղինակու-
թյունը: Դա ամենեին չի դաստիարակում,
դու երեխաներին սովորեցնում է միայն հե-

առւ կենալ սարսափելի հայրիկից, դա առաջ է բերում մանկական ստախոսություն և մարդկային երկչոտություն ու միեւնոյն ժամանակ դա երեխայի մեջ դաժանություն է դաստիարակում: Ընկճված ու կամադուրկ երեխաներից առաջ են գալիս կամ թուլամորթ, ոչ պիտանի մարդիկ, կամ կամակորի մեկը, որ իրենց ողջ կյանքի ընթացքում վրեժ են առնում ճնշված մանկության համար: Դա հեղինակության ամենավայրենի տեսակն է, ունենում են ամենաանկուրտութեան ծնողները և վերջերս, բարեբախտաբար, վերանում է:

Տարածության հեղինակություն: Կան այնպիսի հայրեր, այլև մայրեր, որոնք լուրջ կերպով համոզված են, թե որպեսզի երեխաները լսեն, պետք է նրանց հետ ավելի քիչ խոսել, հեռու մնալ նրանցից, միայն երբեմն հանդես գալ իբր իշխանավոր: Այս տեսակը հատկապես սիրում են ինտելիգենտական ընտանիքներում: Այստեղ շարունակ հայրը ինչ որ առանձին կարծիք ունի,

որտեղից նա երբեմն միայն երևում է, ինչպես քաջանայապետ: Նա ճաշում է առանձին, գլխարճանում է առանձին, նույնիսկ իրեն վստահած ընտանիքին նա կարգադրություններ է անում մոր միջոցով:

Այդպիսի մայրեր էլ են լինում: Նրանք իրենց կյանքն ունեն, իրենց շահերը, իրենց խոհերը: Երեխաները գտնվում են տատի կամ նույնիսկ տնային աշխատողի հսկողության տակ:

Ինչ խոսք, որ այդպիսի հեղինակությունը ոչ մի օգուտ չի բերում, և այդպիսի ընտանիքը չի կարող սովետական ընտանիք կոչվել:

Սնապարծության հեղինակություն: Սա տարածության հեղինակության մի առանձին ձևն է, բայց գուցե ավելի վրասակար: Սովետական պետության ամեն մի քաղաքացի ծառայություն ունի մատուցած: Բայց որոշ մարդիկ կարծում են, որ իրենք ամենաավաստակավորներն են, ամենակարևոր գործիչները և այդ կարևորությունը ցու-

ցաղրում են ամեն մի քայլափոխում, դու-
 ցաղրում են և իրենց երեխաներին: Տանը
 նույնիսկ նրանք ավելի են ուռչում ու վըր-
 վում, քան թե աշխատանքի վայրում, նրանց
 արածը միայն այն է, որ խոսում են իրենց
 արժանիքների մասին, նրանք մեծամտորեն
 են վերաբերվում մնացած մարդկանց: Շատ
 հաճախ պատահում է, որ հոր այսպիսի տես-
 քից ապշած, երեխաներն էլ են սկսում գո-
 ռոզանալ: Ընկերների առջև նրանք հանդես
 են գալիս ոչ այլ կերպ, քան գոռոզ խոսքե-
 րով, ամեն քայլափոխում կրկնելով՝ իմ հայ-
 րիկը պետ է, իմ հայրիկը զրոզ է, իմ հայ-
 րիկը բրիգադի հրամանատար է, իմ հայրի-
 կը հռչակավոր մարդ է: Ամբարտավանու-
 թյան այս մթնոլորտում բարձրամիտ հայ-
 րիկը արդեն չի կարող հասկանալ, թե ինչ
 ընթացք են բռնել իր երեխաները և ինչ-
 պիսի մարդ է դաստիարակում նա: Պատա-
 հում է, որ այսպիսի հեղինակություն մայ-
 րերն էլ են ունենում. ինչ որ մի առանձին
 տեսակի զգեստ, կարևոր ծանոթություն,

Վուրորտ գնալ,—այս բոլորը նրանց հիմք է տալիս պարծենալու, ջոկվելու մյուս մարդկանցից և սեփական հարազատ երեխաներից:

Պեղանքիզմի հեղինակություն: Այս դեպքում ծնողներն ավելի շատ են ուշադրություն դարձնում երեխաների վրա, ավելի շատ են աշխատում, բայց աշխատում են ինչպես բյուրոկրատներ: Նրանք վստահ են, որ երեխաները ծնողների ամեն մի խոսքը պետք է լսեն դողով, որ խոսքը դա սրբություն է: Իրենց կարգադրությունները նրանք անում են սառը տոնով, ու եթե այդ կարգադրությունն արված է, ապա անմիջապես դա օրենք է դառնում: Այդպիսի ծնողներն ամենից ավելի վախենում են, թե չլինի թե երեխաները մտածեն, թե հայրիկը սխալվեց, թե հայրիկը ամուր մարդ չի: Եթե այդպիսի հայրիկն ասաց, վաղն անձրև կգա, չի կարելի դրոսներու գնալ, ապա եթե վաղը լավ եղանակ էլ լինի, այնուամենայնիվ պետք է ընդունել, որ զբոս-

ներու գնալ չի կարելի: Հայրիկին դուր չի
 եկել ինչ որ կինո-նկար, նա արգելում է
 երեխաներին կինո գնալ, թեկուզ և լավ
 նկար լինի: Հայրիկը պատժում է երեխա-
 յին, հետո պարզվում է, որ երեխան այն-
 քան մեղավոր չի, ինչքան թվում էր սկզբ-
 բում, հայրիկը ոչ մի կերպ չի փոխում կամ
 վերացնում իր պատիժը՝ մի անգամ որ ա-
 սել եմ, այդպես էլ պետք է լինի. այդպիսի
 հայրիկի համար ամեն օր դորժ կլինի, երե-
 խայի ամեն մի շարժման մեջ նա կարգի
 ու օրինականության խախտում է տեսնում,
 ու նոր օրենքներով և կարգադրություննե-
 րով հետապնդում է նրան: Երեխայի կյան-
 քը, նրա շահերը, նրա հասակը աննկատելի
 են անցնում այսպիսի հայրիկի մոտով, նա
 ոչինչ չի տեսնում, բացի իր բյուրոկրատա-
 կան իշխանությունից ընտանիքում:

Ռեզոնյորության հեղինակություն: Այս
 դեպքում ծնողները բառացիորեն ժաշում են
 մանկական կյանքը անվերջ քարոզներով
 ու խրատական խոսակցություններով: Փո-

խանակ երեխային մի քանի խոսք ասելու,
նույնիսկ կատակի տոնով, ծնողը նստեց-
նում է իր առջև և սկսում ձանձրալի ու
տաղտկալի ճառը: Այսպիսի ծնողները հա-
վատացած են, թե խրատներն են պարու-
նակում մանկավարժական գլխավոր իմաս-
տությունը: Այդպիսի ընտանիքներում միշտ
քիչ է ուրախությունն ու ժպիտը: Ծնողներն
ամեն կերպ ձգտում են լինել առաքինի,
նրանք ուղում են երեխաների աչքում լի-
նել անմեղ: Բայց նրանք մոռանում են, որ
երեխաները դրանք հասակավորներ չեն, որ
երեխաներն իրենց կյանքն ունեն և որ այդ
կյանքը պետք է հարգել: Երեխան ապրում
է ավելի զգայուն, ավելի բուռն, քան հա-
սակավորը, նա ամենից ավելի քիչ է կարո-
ղանում զբաղվել դատողություններով:
Մտածելու սովորությունը նրա մեջ պետք
է արժատանա հետեզհետև և բավական դան-
դաղ: Իսկ ծնողների անընդհատ շատախո-
սությունը, նրանց շարունակ տաղտկալիու-
թյունն ու շաղակրատությունը համարյա

անհետ անցնում է նրանց գիտակցությունից: Ծնողների ռեզոնյորության մեջ երեխաները ոչ մի հեղինակություն չեն տեսնում:

Սիրո հեղինակություն: Սա մեզ մոտ կեղծ հեղինակության ամենատարածված տեսակն է: Շատ ծնողներ համոզված են, թե որպեսզի երեխաները լսեն, պետք է, որ նրանք սիրեն ծնողներին, իսկ այդ սիրուն արժանանալու համար անհրաժեշտ է ամեն քայլափոխում երեխաներին ցույց տալ իրենց՝ ծնողական սերը: Քնքույշ խոսքեր, անվերջ համբույրներ, փաղաքշանքներ, խոստումներ թափվում են երեխաների գլխին միանգամայն ավելորդ քանակությամբ: Եթե երեխան չի լսում, իսկույն հարցնում են նրան. կնշանակի, դու հայրիկին չես սիրում: Ծնողները եռանդագին հետևում են մանկական աչքերի արտահայտությանը և պահանջում քնքշություն ու սեր: Հաճախ, երեխաների ներկայությամբ պատմում են ծանոթներին՝ նա ռաստիկ սիրում է հայրիկին և մաստիկ

սիրում է ինձ, նա այնպես քնքույշ երեխա է:

Այսպիսի ընտանիքը այնքան է սուգ-
վում սենտիմենտալության և քնքույշ զգաց-
մունքների ծովը, որ արդեն ուրիշ ոչինչ չի
նկատում: Ծնողների ուշադրությունից վրի-
պում են ընտանեկան դաստիարակության
շատ կարևոր մանրունքներ: Նրեխան ամեն
բան պետք է անի ի սեր ծնողների:

Այս դիժը շատ վտանգավոր տեղեր ունի:
Այստեղ է աճում ընտանեկան էգոյիզմը:
Իհարկե, երեխաներն այդպիսի սիրո համար
ուժ չեն ունենում: Շատ շուտով նրանք
նկատում են, որ հայրիկին ու մայրիկին
ինչպես առեւ կարելի է խաբել, հաբեւում
է միայն այդ բանը քնքույշ արտահայտու-
թյամբ անել: Հայցիկին ու մայրիկին կա-
րելի է նույն իսկ վախեցնել, պետք է միայն
փքվել և ցույց տալ որ սերն սկսում է սառ-
չել: Նրեխան փոքր տարիքից սկսում և հաս-
կանալ, որ կարելի է մարդկանց շողոքոր-
թել: Իսկ որովհետև նա չի կարող նույնպի-
սի ուժգնությամբ սիրել և ուրիշ մարդկանց,

ապա շողոքորթում է նրանց արդեն առանց
որևէ սիրո, սառն ու ցինիկ հաշիվներով:
Պատահում է երբեմն, որ դեպի ծնողներն
ունեցած սերը երկար է պահպանվում, բայց
մնացած բոլոր մարդիկ դիտվում են իբրև
կողմնակի և օտար մարդիկ, նրանց նկատ-
մամբ չկա համակրանք, չկա ընկերականու-
թյան զգացմունք:

Սա հեղինակության շատ վտանգավոր
տեսակն է: Նա աճեցնում է կեղծավոր ու
կեղծ էգոիստներ: Ու շատ հաճախ այդպիսի
էգոյիզմի առաջին դոհերը դառնում են
իրենք՝ ծնողները:

Բարոյթյուն հեղինակություն: Սա հեղի-
նակության ամենաանմիտ տեսակն է: Այս
դեպքում երեխայի հնազանդությունը կազ-
մակերպվում է նույնպես մանկական սիրո
միջոցով, բայց այդ սերը զարթեցվում է
ոչ թե համբույրներով ու զեղումներով, այլ
ծնողների զիջումով, փափկությամբ, բա-
րությամբ: Հայրիկը կամ մայրիկը երևում
են երեխային բարի հրեշտակի կերպարան-

Քով: Նրանք ամեն բան թույլ են տալիս,
ոչինչ չեն խնայում, նրանք ժլատ չեն,
նրանք երեւի ծնողներ են: Նրանք վախե-
նում են ամեն մի ընդհարումից, նրանք
ընտանեկան խաղաղությունը գերադասում
են, նրանք պատրաստ են ամեն բան զոհել,
միայն թե ամեն ինչ բարեհաջող լինի: Շատ
շուտով այդպիսի ընտանիքներում երեխա-
ներն սկսում են ուղղակի հրամայել ծնող-
ներին. ծնողների չընդգիծանալը ամենա-
լայն ասպարեզ է բաց անում մանկական
ցանկություններին, քմահաճույքներին, պա-
հանջների համար: Ծնողները երբեմն փոք-
րիկ դիմադրություն են ցույց տալիս, բայց
արդեն ուշ է, ընտանիքում արդեն վրասակար
փորձ է կազմվել:

Բարեկամության հեղինակություն: Բավա-
կան հաճախ, դեռ երեխաները չեն էլ ծըն-
վել, բայց ծնողների մեջ արդեն պայման
կա. մեր երեխաները մեր բարեկամները կը-
լինեն: Ընդհանրապես դա, իհարկե, լավ է:
Հայրն ու որդին, մայրն ու աղջիկը, կարող են

բարեկամներ լինել և սկսեց է բարեկամ լինեն, բայց համենայն դեպս ծնողները մնում են ընտանեկան կոլեկտիվի ավագ անդամները, և երեխաները համենայն դեպս մնում են սաներ: Եթե բարեկամությունը ծայրահեղ չափերի է հասնում, դաստիարակությունն ընդհատվում է կամ սկսվում է հակառակ պրոցեսը՝ երեխաները սկսում են դաստիարակել ծնողներին: Այսպիսի ընտանիքների երբեմն պատահում ենք ինտելիգենցիայի մեջ: Այս ընտանիքներում երեխաները սկսում են ծնողներին Պետկա կամ Մարուսկա ասել, ծիծաղում են նրանց վրա, կոպիտ կերպով ընդհատում են, ամեն քայլափոխում սովորեցնում են. այստեղ ոչ մի հնազանդության մասին խոսք էլ չի կարող լինել: Բայց այստեղ բարեկամություն էլ չկա, քանի որ առանց փոխադարձ հարգանքի ոչ մի բարեկամություն չի լինի:

Կատառփ հեղինակություն: Հեղինակության ամենաառարոյական տեսակը, երբ հնազանդությունն ուղղակի գնվում է նվեր

ներով և խոստումներով: Ծնողներն առանց քաշվելու, հենց այսպես էլ ասում են՝ կլսես, կգընանք կրկես, կլսես, քեզ համար ձիուկ կգնեմ:

Հասկանալի է, որ ընտանիքում էլ հնարավոր է որոշ խրախուսանք, մի տեսակ պարզևատրման նման մի բան, բայց ոչ մի դեպքում հրեխաներին չի կարելի պարզևատրել լսելու համար, դեպի ծնողներն ունեցած լավ վերաբերմունքի համար: Կարելի է պարզևատրել լավ սովորելու համար, մի տրեհ, իսկապես դժվար, աշխատանք կատարելու համար: Բայց այս դեպքում էլ երբեք չի կարելի նախապես հայտնել խոստանալիքը և մտրակով քշել երեխային իրենց դպրոցական կամ այլ աշխատանքում գալթակղեցուցիչ խոստումներով:

Մենք քննարկեցինք կեղծ հեղինակության մի քանի տեսակները: Բացի սրանցից, էլի շատ տեսակներ կան, կա ուրախության հեղինակություն, գիտնականության հեղինակություն, «լավ տղայի» հեղինակություն, գեղեցկության հեղինակություն: Բայց հաճախ

պատահում է և այնպէս, որ ծնողներն ընդհան-
րապէս ոչ մի տեսակ հեղինակութեան մասին
էլ չեն մտածում. ապրում են մի կերպ, ոնց որ
ըլի, և մի կերպ քարշ են տալիս երեխաների
դաստիարակութեանը: Այսօր ծնողը որո-
տում է և հասարակ բանի համար պատժում
տղային, վաղը նա սեր է հայտարարում
սրան, մյուս օրը իբրեւ կաշառք ինչ որ բան
է խոստանում նրան, իսկ հաջորդ օրը նո-
րից պատժում է և դեռ հանդիմանում էլ է
իր բոլոր բարի գործերի համար: Այդպիսի
ծնողները կատարելապէս անգոր, կատարելա-
պէս չըմբռնելով այն, թե ինչ են անում,
դեռ ու դեն են ընկնում ցնդված կատու-
ների նման: Պատահում է և այնպէս, որ
հայրը հեղինակութեան մի տեսակի կոյմ-
նակից է, իսկ մայրը՝ մի ուրիշ: Այսպիսի
դեպքում երեխաներն ստիպված են ամե-
նից առաջ քաղաքագետներ լինել և սովո-
րել հարմարվել (лабировать) հայրիկի և մայ-
րիկի միջև:

Վերջապէս պատահում է և այնպէս, որ

ծնողները պարզապես ուշադրություն չեն դարձնում հ, եխաների վրա և մտածում են միայն իրենց հանգստության մասին:

Ապա, ուրեմն ռըը պետք է լինի իսկական ծնողական հեղինակությունը սովետական ընտանիքում:

Ծնողական հեղինակության գլխավոր հիմքը կարող է լինել միայն ծնողների կյանքն ու աշխատանքը, նրանց քաղաքացիական դեմքն ու վարքը: Ընտանիքը մեծ ու պատասխանատու գործ է, ծնողները ղեկավարում են այդ գործը և դրա համար պատասխանատու են հասարակության առջև, իրենց երջանկության առջև և երեխաների կյանքի առջև: Եթե ծնողներն այդ գործը կատարում են ազնվությամբ, մտածված, եթե նրանց առջև դրված են ծանրակշիռ ու հիասքանչ նպատակներ, եթե նրանք իրենք իրենց միշտ լիակատար հաշիվ են տալիս իրենց արարքների ու գործերի համար, — այդ նշանակում է, որ նրանք ծնողական հեղինակություն էլ

ունեն, և պետք չէ ոչ մի ուրիշ հեղինակություն փնտրել՝ ավելի ևս կարիք չկա ոչ մի արհեստական բան հնարել:

Հենց որ երեխաներն սկսում են աճել, նրանք միշտ հետաքրքրվում են, թե որտեղ է աշխատում հայրը կամ մայրը, ինչպիսի հասարակական դիրք ունեն: Որքան կարելի է նրանք շուտ պետք է իմանան, թե ինչո՞վ են ապրում, ինչո՞վ են հետաքրքրվում և ինչ տեղ են գրավում հասարակության մեջ իրենց ծնողները: Հոր կամ մոր գործը երեխային պետք է ձրևա իբրև լուրջ, հարգանքի արժանի գործ: Ծնողների մատուցած ծառայությունները երեխաների աչքում ամենից առաջ պետք է լինեն իբրև հասարակության համար մատուցած ծառայություններ, իսկական արժեք և ոչ միայն արտաքինություն: Շատ կարևոր է, եթե այդ ծառայությունները երեխաները տեսնեն ոչ առանձնացած, այլ մեր երկրի նվաճումների ֆոնի վրա: Ոչ թե պարծենկոտու-

Թյուն, այլ լավ, սովետական հպարտություն պիտի ունենան երեխաները, բայց միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է, որ երեխաները հպարտանան ոչ միայն իրենց հորով կամ մորով, որ նրանք իմանան մեր հայրենիքի մեծ և անվանի մարդկանց անունները, որ հայրը կամ մայրը նրանց երևակայության մեջ հանդես գան, իբրև մեծ կոլեկտիվի մասնակիցներ:

Ընդ սմին պետք է միշտ հիշել, որ մարդկային ամեն մի գործունեության մեջ կա իր դժվարություններն ու իր արժանիքը: Ոչ մի գեպքում երեխաները ծնողներին չպետք է պատկերացնեն, իբրև իրենց ասպարիզի ռեկորդսմենները, իբրև ոչ մի բանի հետ չհամեմատվող հանձարներ: Երեխաները պետք է տեսնեն և ուրիշ մարդկանց ծառայությունները և անպատճառ իրենց հոր և մոր մոտիկ ընկերների ծառայությունները: Ծնողների քաղաքացիական հեղինակությունը միայն այն ժամանակ իսկական բարձրության

վրա կլինի, եթե դա նորեկուկի (ВЫСКОЧКА)
կամ անապարծի հեղինակություն չէ, այլ
կոլեկտիվի անդամի հեղինակություն:
Եթե ձեզ հաջողվի ձեր որդուն դաստիարա-
կել այնպես, որ նա հպարտանա այն
ամբողջ գործարանով, որտեղ աշխատում
է հայրը, եթե նրան ուրախացնեն այդ
գործարանի հաջողությունները, կնշանակի
դուք նրան ճիշտ եք դաստիարակել:

Բայց ծնողները պարտավոր են հանդես
գալ ոչ միայն իրենց իրենց կոլեկտիվի
սահմանափակ ֆրոնտի գործիչներ: Մեր
կյանքը համաշխարհային ուղղուցիայի
կյանքն է: Հայրն ու մայրն իրենց երե-
խաների առջև պետք է հանդես գան իրեն
այդ կյանքի մասնակիցներ: Զինաստանի
դեպքերը, գրականության նվաճումները,
որևէ ցուցահանդես, — ամեն ինչ պետք է
արտացոլվի հոր մտքերում, նրա զգաց-
մունքներում, նրա ձգտումներում: Միայն
այսպիսի ծնողները, որ ապրում են մեր
երկրի քաղաքացիների լի կյանքով, կա-

բող Էն երեխաների աչքում իսկական հեղինակություն ունենալ: Ընդ սմին չկարծեք, խնդրեմ, որ այսպիսի կյանքով դուք պետք է «զիտամա՞ր» ապրեք, որպեսզի երեխաները տեսնեն, որպեսզի զարմացնեք նրանց ձեր հատկություններով: Դա արատավոր դրույթ է: Դուք պետք է անկեղծորեն, իսկապես ապրեք այդպիսի կյանքով, դուք չպետք է ամեն կերպ ձգտեք ցուցադրել այն երեխաների առջև: Անհոգ եղեք, նրանք իրենք կտեսնեն այն ամենը, ինչ պետք է:

Բայց դուք միայն քաղաքացի չեք: Դուք հայր էլ եք: Ու դուք ձեր ծնողական գործը պետք է կատարեք որքան կարելի է լավ և այդ է ձեր հեղինակության արժատները: Ու ամենից առաջ դուք պետք է իմանաք թե ինչնով է ապրում, ինչնով է հետաքրքրվում, ինչ է սիրում, ինչ չի սիրում, ինչ է ուզում և ինչ չի ուզում ձեր երեխան: Դուք պետք է իմանաք, թե, ում հետ է նա բարեկամություն ունենում, ում հետ է խա-

դում, ինչ է խաղում, ինչ է կարգում, ինչ-
պես է ըմբռնում կարգացածը: Երբ նա սո-
վորում է դպրոցում, ձեզ պետք է հայտնի
լինի, թե ինչպես է վերաբերվում նա
դպրոցին և ուսուցիչներին, ինչի մեջ է դըժ-
վարանում, ինչպես է պահում իրեն դասա-
րանում: Այս բոլորը դուք պետք է իմա-
նաք միշտ, ձեր երեխայի ամենափոքր հա-
սակից սկսած: Դուք անսպասելի կերպով
չպիտի իմանաք զանազան անախորժու-
թյունների ու կոնֆլիկտների մասին, դուք
պետք է կանխապես իմանաք և նախա-
գուշակեք:

Այս բոլորը պետք է իմանալ, բայց դա
ամենևին չի նշանակում, որ դուք մշտա-
պես ու ձանձրալի հարց ու փորձով, էժա-
նագին և զզվեցնող լրտեսությամբ պետք
է հետևեք ձեր որդուն: Հենց սկզբից դուք
այնպես պետք է դնեք գործը, որ երեխաներն
իրենք պատմեն ձեզ իրենց գործերի մա-
սին, որ իրենք ուզենան պատմել ձեզ, որ
նրանք շահագրգռված լինեն ձեր իմանա-

լով: Երբեմն դուք պետք է իբրև հյուր հրավիրեք ձեր որդու ընկերներին, նույնիսկ հյուրասիրեք մի բանով, երբեմն ինքներդ պետք է լինեք այն ընտանիքում, որտեղ լինում են այդ ընկերները, դուք պետք է առաջին հնարավորության դեպքում ծանոթանաք այդ ընտանիքին:

Այս բոլորի համար շատ ժամանակ չի պահանջվում, որա համար պետք է միայն ուշադրություն դարձնել երեխաների և նրանց կյանքի վրա:

Եվ եթե դուք ունենաք այդպիսի իրազեկություն և այդպիսի ուշադրություն, դա ձեր երեխաների համար անսկատելի չի անցնի: Երեխաները սիրում են այդպիսի իրազեկություն և դրա համար հարգում են ծնողներին:

Իմանալու հեղինակությունն անհրաժեշտաբար կբերի և օգնելու հեղինակություն: Ամեն մի երեխայի կյանքում շատ դեպքեր են լինում, երբ նա չգիտե թե ինչպես վարվի, երբ նա կարիք է զգում

խորհրդի ու օգնութեան Գույն նա ձեռնարկ օգնութեան չխնդրի, որովհետեւ չգիտեալ անել, դուք ինքներդ պետք է ներքան օգնութեան դաք:

Հաճախ այդ օգնութեանը կարող է լինել ուղղակի մի խորհուրդ, երբեմն մի կատակ, երբեմն կարգադրութեան, երբեմն նույնիսկ հրաման: Եթե դուք լավ գիտեք ձեր երեխայի կյանքը, դուք ինքներդ կը տեսնեք, թե ինչպե՞ս վարվեք ամենալավ ձևով: Հաճախ պատահում է, որ այդ օգնութեանը պետք է ցույց տալ առանձին միջոցով: Կամ կարիք է լինում մասնակցել նրանց մանկական խաղին, կամ ծանոթանալ երեխաների ընկերներին, կամ անցնել դպրոց և խոսել ուսուցչի հետ: Եթե ձեր ընտանիքում մի քանի երեխաներ կան, իսկ դա ամենաերջանիկ դեպքն է, այդպիսի օգնութեան գործին կարող են մասնակցել մեծ եղբայրներն ու քույրերը:

Ծնողական օգնութեանը կաշուն, ձանձրացնող, հոգեմաշ չպիտի լինի: Որոշ դեպք-

քերում միանգամայն անհրաժեշտ է թող-
նել, որ երեխան ինքը դուրս գա գովարու-
թյուններից, պետք է, որ նա վարժվի
հաղթահարել արգելքները և ավելի բարդ
հարցեր լուծել: Բայց շարունակ պետք է
հետևել, թե երեխան ինչպես է կատա-
րում այդ գործողությունը, չի կարելի
թույլ տալ, որ նա խճճվի և հուսահատվի:
Երբեմն նույնիսկ պետք է, որ երեխան
տեսնի ձեր զգույշ հետևելը, ձեր ուշա-
դըրությունը, ձեր վստահությունն իր ու-
ժերին:

Օգնության, զգույշ և ուշադիր ղեկավա-
րության հեղինակությունը երջանիկ կեր-
պով լրացնում է իմանալու հեղինակությու-
նը: Երեխան կզգա ձեր ներկայությունը,
ձեր խոհեմ հոգատարությունը, ձեր հովա-
նավորությունը, բայց միևնույն ժամանա-
նա կիմանա, որ դուք նրանից պահանջում
եք մի բան, որ դուք մտադիր չեք նրա
տեղ ամեն բան անել, վերացնել նրա պա-
տասխանատվությունը:

Ահա հենց պատասխանատվության
 գիծը ծնողական հեղինակության հետեյալ
 կարեւոր գիծն է։ Ոչ մի դեպքում երեխան
 չպետք է կարծի, որ ձեր ղեկավարու-
 թյունն ընտանիքին և իրեն ձեր բավա-
 կանությունն ու զվարճությունն է։ Նա
 պետք է գիտենա, որ դուք սովետական
 հասարակության առջև պատասխանատու
 եք ոչ միայն ձեր, այլ և նրա համար։
 Չպետք է վախենալ պարզ ու հաստատուն
 կերպով ասել որդուն կամ աղջկանը, որ
 նրանք դաստիարակվում են, որ նրանք դեռ
 շատ բան պիտի սովորեն, որ նրանք լավ
 քաղաքացիներ և լավ մարդիկ պիտի դառ-
 նան, որ ծնողները պատասխանատու են
 այդ նպատակին հասնելու համար, որ
 նրանք չեն վախենում այդ պատասխանատու-
 վությունից։ Պատասխանատվության այդ
 գծից են բխում ոչ միայն օգնության
 այլ և պահանջի սկզբունքները։ Որոշ դեպ-
 քերում այդ պահանջը պետք է արտա-
 հայտվի ամենախիստ ձևով, որը չի թույլա-

աւրբուժ առարկություններ: Ի միջի աշխոյ,
պետք է ասել, որ այդպիսի պահանջն օգ-
տակար կարելի է դարձնել միայն այն
ժամանակ, եթե երեխայի պատկերացման
մեջ արդեն ստեղծված է պատասխանա-
տրվության հեղինակությունը: Նույն իսկ
ամենափոքր հասակում նա պետք է զգա,
որ իր ծնողներն ու ինքը անմարդաբնակ
կղզում չեն ապրում:

Վերջացնելով մեր զրույցը համառոտ
ամփոփենք ասածներս:

Ընտանիքում հեղինակությունն ան-
հրաժեշտ է:

Պետք է խկական հեղինակությունը
տարբերել կեղծ հեղինակությունից, որը
հիմնվում է արհեստական սկզբունքների
վրա և ձգտում է ամեն տեսակ միջոցնե-
րով հնազանդություն ստեղծել:

Խկական հեղինակությունը հիմնվում
է ձեր քաղաքացիական գործունեության
վրա, ձեր քաղաքացիական գգացմունքի

վրա, ձեր՝ երեխայի կյանքն իմանալու վրա,
ձեր՝ նրան հասցրած օգնության վրա և
ձեր պատասխանատվության վրա՝ նրա
դատարանի ղեկավարի համար:

„Известия“, № 218, 1940 Ղ.

Սրբազրիչ՝ Վ. Պողոսյան
Կոնտրոլ սրբազրիչ՝ Մ. Պարոնիկյան
Հանձնված է արտադրության 1940 թ. 29 X
Ստորագրված է տպագրության 1940 թ. 4 X
ՎՃ 2469, հրատ. № 87, պատ. № 258, տիրած 5000
Հուսնրատի տպարան, Երևան, Տեղյան № 127

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0035670

623

A $\frac{I}{1845}$

9162 ~~504~~ 54.

А. МАКАРЕНКО

О РОДИТЕЛЬСКОМ АВТОРИТЕТЕ

(Из литературного наследия
писателя-педагога)

РОССИЗДАТ

Гродно, тиз. Прос. т. ул. Теран № 123